

ПЕРШОСТОЛИЦЯ ПІВНІЧНОГО ПРИЧОРНОМОР'Я: СКУПИЙ СПОМИН ПРО СЕБЕ КРІЗЬ ВІКИ...

14. Управління роботи із установами Антура.

30 березня 1944 року відбулася визначна подія в історії України. Першостоліця Північного Причорномор'я було повернуто статус адміністративного центру великого територіального утворення – Херсонської області. Місто Херсон стало областним центром, відновило своє значення – Херсонської області, адміністративних і культурних традицій, започаткованих у період більш як столітнього існування Херсонської губернії.

Сучасна Херсонська область розташована на землях, які увійшли до складу Російської імперії протягом 1774–1783 років у ході переможних війн з Османською імперією та Кримським ханством.

На цих землях здавна жив український народ, який поступово заселяв і освоював причорноморські степи. У давні часи поселення на території області були форпостами торгівлі і боротьби проти кримсько-турецької агресії. Важливий торговельний пункт сиве Олешня на шляху з варяг у греки, Кам'яньська і Олешківська Січі, численні козацькі зимівники, переїзди, переправи через ріки, рибні лови – все це перші історичні кроки до утворення окраєси півдня України – Херсонської області.

Із заснуванням м.Херсона у 1778 році та Херсонської губернії у 1803 році розпочалося інтенсивне заселення краю, прискорився його економічний розвиток. Херсонська губернія охоплювала території сучасних Хе-

рсонської, Одеської, Кіровоградської, Миколаївської, частин Дніпропетровської, Запорізької областей та Придністров'я. У своєму складі наприкінці XIX століття вона мала 5,5 тисяч населених пунктів, зокрема 16 міст, 50 містечок та 9 посадів із населенням 2,7 млн. чоловік. Губернія відіграла визначну роль в економічному піднесенні півдня України, розвитку сільського господарства, промисловості, особливо насамперед сільгоспмашинобудування та суднобудування, зовнішньої торгівлі. На безкраїх розораних цілинних степах вирощувалися багаті врожаї зернових. Херсонщина посідала одне з провідних місць у Російській імперії з виробництва товарного хліба та розвитку експорту зерна й іншої сільськогосподарської продукції. З 1920 року розпочалися численні адміністративні перетворення, наслідком яких стало входження земель Херсонщини до інших територіальних утворень – Херсонського округу, Одеської, Миколаївської, Дніпропетровської та Запорізької областей.

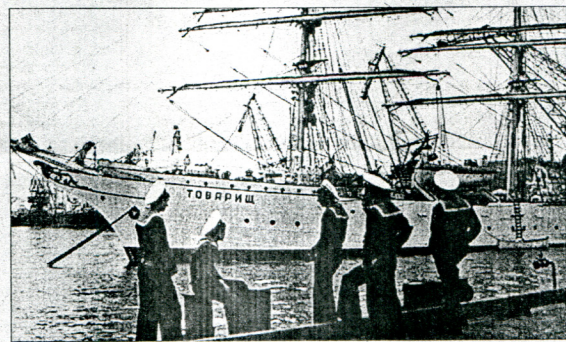
Не оминули наш край і лихоліття Першої світової і громадянської воєн. Непоразних людських втрат, матеріальних і фінансових збитків зазнала Херсонщина в роки Великої Вітчизняної війни. 13 березня 1944 року в ході наступальної операції війська 3-го Українського фронту визволили м. Херсон, а 12 квітня від ворога була звільнена вся територія сучасної області.

Зруйноване господарство потребувало якнайшвидшої відбудови, мобілізації сил і засобів для використання потенціалу регіону для прискорення перемоги над ворогом.

30 березня 1944 року Указом Президії Верховної ради СРСР «Про створення Херсонської області у складі Української РСР» було затверджене подання Президії Верховної Ради УРСР про утворення Херсонської області з центром у м.Херсоні. До складу області увійшли м.Херсон, Білозерський, Бериславський, Велико-олександрівський, Голопристанський, Горностаївський, Каланчацький, Калінінськський, Каховський, Нововоронцовський, Скадовський, Херсонський, Цюрупинський і

Чаплинський райони із складу Миколаївської області. Із складу Запорізької області до новоутвореної області увійшли Великолепетиський, Генічеський, Іванівський, Нижньосірогозький, Новотроїцький і Сиваський райони. Протягом 70 років адміністративно-територіальний поділ області неодноразово змінювався. З'явилися Високопільський, Верхньорогачицький, Каланчацький райони, ліквідовані Сиваський, Калінінськський (Калінінський) райони, з 1946 по 1958 роки існував Новомаяківський район. Нині до складу області входять 18 районів і 4 міста обласного значення.

Виконання указу про утворення області було покладено на організаційний комітет, до якого увійшли досвідчені працівники, переважно з інших областей. 20-22 квітня 1944 року його було реорганізовано у виконком Херсонської обласної ради депутатів трудящих. 27 квітня виконком приступив до виконання своїх обов'язків. Цього дня було опри-

люднене спільне розпорядження облвиконкому та обкому КП(б)У про перебирання ними на себе влади у межах створеної Херсонської області.

Область очолили досвідчені управлінці, які пройшли сувору школу фронту і партизанської боротьби. Херсонський обласний виконавчий комітет очолювали фронтівці Пилип Іванович Пасенченко-Демиденко. Головою облвиконкому він був затверджений 11 червня 1945 року постановою політбюро ЦК КП(б)У. Першим секретарем Херсонського обкому і міському КП(б)У 22 квітня 1944 року було призначено двічі Героя Радянського Союзу Олексія Федоровича Федорова, відомого керівника партизанського руху в Україні.

Херсонський облвиконком діяв як орган виконавчої влади до січня 1948 року. Перші вибори до обласної ради депутатів трудящих відбулися 21 грудня 1947 року.

З перших років свого існування область визначила основними пріоритетами розвитку народногосподарського комплексу сільське господарство та промисловість. В області було побудовано і введено в дію, реконструйовано потужні суднобудівні підприємства, підприємства легкої і переробної промисловості, радіоелектроніки, сільського машинобудування, створено багатгалузове сільське господарство на основі інтенсифікації.

У 1946 році розпочалося будівництво Херсонського суднобудівного заводу, у 1951 році – Херсонського бавовняного комбінату. Протягом 1960-х років лише у м.Херсоні було побудовано 10 великих підприємств, зокрема завод великопанельного домобудування, м'ясокомбінат, теплоелектроцентр, поліграфічну фабрику. У 1963 році введено в дію першу чергу целюлозно-паперового заводу у м.Цюрупинську.

У 1952 році на малі області з'явилося молоде місто гідробудівників Нова Каховка, а в жовтні 1955 року були завершені основні роботи на Каховській ГЕС, одній із найсучасніших на той час у світі. Спорудження греблі дало можливість побудувати потужні зрошувальні системи – основу сільського господарства області. У 1961 році почалося спорудження найбільшої в

своєю працею творили її історію. Серед них двічі Герой Соціалістичної Праці, комбайнер М.А. Брага, двічі Герой Соціалістичної Праці, Герой України, голова колгоспу Д.К.Моторний, Герой Соціалістичної Праці, будівельник-новатор М.Г.Дашко, Герой Соціалістичної Праці, директор суднобудівного заводу В.Ф.Заботін та багато інших. Херсонщина руками особливого типу людей-степовиків перетворилася на потужний промислово-аграрний регіон.

У 1967 році Указом Президії Верховної Ради СРСР за успіхи, досягнуті трудящими області в господарському і культурному будівництві, Херсонська область була нагороджена орденом Леніна. У 1978 році Указом Президії Верховної Ради СРСР у зв'язку з 200-річчям ювілеєм обласний центр міста Херсон було нагороджено орденом Трудового Червоного Прапора.

Понад 90% громадян України в Херсонській області підтримали Всеукраїнський референдум про незалежність. Відповідно до Закону України від 5 березня 1992 року «Про представника Президента України» першим представником Президента України став О.Т.Мельников.

За документами держархіву області

На фото – старий Херсон

Європі гідротехнічної споруди – Північно-Кримського каналу, яким дніпровська вода йде до Криму. У 1967 році розпочали будівництво Каховської зрошувальної системи. Зрошення заклало підвалини економічного зростання сільськогосподарських підприємств області, дало можливість вирощувати нові сільгоспкультури, зокрема розвивати рисосіяння. Херсонщина перетворилася на одну з потужних житниць республіки.

У 60-80 роки XX століття в області швидкими темпами створювалися транспортна інфраструктура. Реконструйовано Херсонський річковий порт, прокладено автошляхи і налагоджене сполучення практично з усіма населеними пунктами області, побудовано нову злітну смугу та аероказал.

Одночасно з господарським будівництвом йшло і соціально-культурне будівництво. З кожним роком зростало число лікарень, вищих та середніх спеціальних навчальних закладів, шкіл, дитячих садків, будинків культури, клубів і бібліотек.

Обличчям області стали херсонці, які

